

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

Кафедра «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент
_____ Л.О. Болтянська
«29» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управління стратегічним розвитком підприємства»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»

зі спеціальності **076 "Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

факультет економіки та бізнесу

2019 – 2020 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Управління стратегічним розвитком підприємства» для здобувачі ступеня вищої освіти «Магістр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».- Мелітополь, ТДАТУ - 15с.

Розробник: к е н доцент Завадських Г.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 року

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

к.е.н, доцент _____ Л. О. Болтянська

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр»

Протокол № 1 від «___» _____ 2019 року

Голова, доц. _____ А.А. Костякова

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 5	Галузь знань: <u>07"Управління та адміністрування"</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 150 годин		Курс	Семестр
Змістових модулів - 2		6-й	1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять - 4 год. самостійна робота студента – 11 год.	Спеціальність: 076 «<u>Підприємництво, торгівля та біржова діяльність</u>»	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	20 год.
	Лабораторні заняття	-	
	Ступінь вищої освіти: «Магістр»	Практичні заняття	20 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	110 год.
		Форма контролю: екзамен	

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - формування здатності у студентів розв'язувати складні спеціалізовані й практичні проблеми щодо стратегічного розвитку підприємств на основі аналізу факторів середовища та використання результатів дослідження для обґрунтування управлінських рішень щодо формування адекватних моделей взаємодії підприємства та середовища.

Завдання курсу - ознайомлення з основами управління в умовах змін в діловому середовищі бізнесу, загальною концепцією сталого розвитку підприємств, її соціально-економічної спрямованості, а також з основами формування і вдосконалення як системи, так і механізму управління організаційним розвитком; засвоєння основ організації та управління стратегічним розвитком підприємств різних форм власності та організаційно-правових форм; придбання теоретичних знань й практичних навичок щодо обґрунтування напрямків розвитку підприємств та розробки відповідних управлінських рішень на усіх рівнях; застосування на практиці теоретичних, методичних та організаційних підходів щодо стратегічного розвитку підприємств через комплексне та раціональне використання різних методів впливу в залежності від специфіки обраного напрямку розвитку та стадії життєвого циклу організації; обґрунтування економічної ефективності визначеного напрямку розвитку підприємств; підготовка студентів до самостійного вміння вибору, обґрунтування та прийняття рішень щодо управління стратегічним розвитком підприємств.

Предмет курсу – сучасні теоретичні основи управління стратегічним розвитком підприємства та практичні навички стратегічних рішень в процесі управління діяльністю та розвитком підприємства.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- основні теорії, принципи і методи аналізу та оцінювання процесів розвитку організації;
- складові процесу стратегічного розвитку підприємств та ієрархію форм реалізації організаційного розвитку на підприємстві;
- технологічні і економічні інтереси усіх учасників, що утворюють єдиний ланцюг матеріального руху, з метою досягнення загальносистемних цілей розвитку підприємств;
- методологічні засади проектування ефективних організаційних структур управління та організації для забезпечення розвитку підприємств;
- основні підходи до моделювання розвитку підприємств з урахуванням особливостей їх функціонування.

вміти:

- організовувати процес управління розвитком підприємства та розробляти його раціональні форми;
- визначати альтернативи розвитку підприємств та забезпечувати на стадії планування високий рівень збалансованості її складових елементів;

- визначати напрями розвитку підприємств з урахуванням факторів середовища, в якому воно функціонує;
- синхронізувати зусилля, розподіляти діяльність у часі та просторі;
- забезпечувати упорядкованість організаційної системи, підтримання її у стані динамічного розвитку й адаптації;
- розраховувати потреби в усіх видах ресурсів для досягнення цілей розвитку підприємств.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. *“Теоретичні аспекти розвитку підприємства”*

Тема 1. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства

Поняття розвиток, його роль, місце і значення в господарській діяльності підприємства. Еволюційна та революційна концепції розвитку підприємств. Форми та моделі розвитку підприємства. Самоорганізація, стаціонарність, гомеостаз процесів розвитку в економічних системах. Еволюційний та революційний розвиток підприємства. Складові процесу розвитку підприємств.

[4],[5],[7],[8],[9],[11],[14],[15],[16],[19],[22]

Тема 2. Характеристика процесів управління розвитком підприємств та їх класифікація

Основні принципи управління розвитком організацій. Складові процесу розвитку підприємств: діагностична, процесна і підтримуюча. Ієрархія форм реалізації організаційного розвитку на підприємстві. принципи управління розвитком організації, організаційний розвиток, етапи (алгоритм) реалізації ОР, основні складові ОР: діагностична, процесна і підтримуюча, саморозвиток моделі організаційного розвитку підприємства, система, відкритість системи, самоорганізація, спрямованість, незворотність, закономірність, ієрархія форм реалізації ОР на підприємстві.

[1],[3],[6],[8],[9],[11],[14],[15],[16],[19],[22]

Тема 3. Фактори впливу на розвиток підприємства

Фактори макро- та мікросередовища. Класифікація факторів, що впливають на розвиток підприємства. Методи стратегічного аналізу підприємства. Фактори мезосередовища підприємства, мікросередовище (внутрішнє) підприємства, фактори, що впливають на розвиток підприємства. Резерви підприємства. Стратегічний аналіз підприємства. Методи стратегічного аналізу.

[1],[3],[6],[8],[9],[11],[13],[14],[15],[16],[19],[22]

Тема 4. Ресурсне забезпечення розвитку підприємств

Сутність ресурсного потенціалу підприємства. Матеріальні ресурси підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Кадрова політика підприємства. Інформаційні ресурси підприємства. Фінансові ресурси, позикові фінансові ресурси. Кадрова політика. Інформаційні ресурси, фактори оцінювання інформації.

[1],[3],[6],[8],[9],[11],[13],[14],[15],[16],[19],[20],[22]

Змістовий модуль 2. *«Практичні підходи до управління стратегічним розвитком підприємства»*

Тема 5 Управління розвитком кадрової складової підприємства

Професійний розвиток персоналу та його складові. Сутність та концепції навчання персоналу. Форми і методи навчання персоналу. Мінімізації ризикованості інвестицій у навчання персоналу. Кар'єра як елемент підсистеми управління персоналом. Етапи процесу кар'єри. Кадровий резерв сучасної організації. Професійний розвиток, кар'єра, типи кар'єр, кадровий резерв. Форми і методи навчання персоналу. Інвестиції в людський капітал.

[3],[6],[8],[9],[11],[13],[14],[15],[16],[19],[20],[22]

Тема 6 Управління розвитком інформаційних ресурсів підприємства

Тенденції змін в управлінні сучасними інформаційними системами. Сумісна діяльність як комунікативний процес: мета, види, структура комунікації. інформаційні ресурси, інформаційна технологія. Джерело інформації, типи керівників

[5],[6],[8],[9],[11],[13],[14],[15],[16],[19],[20],[22]

Тема 7 Прогнозування і планування на підприємстві

Еволюція систем планування розвитку підприємства. Сутність прогнозування. Основи планування. Принципи і методи планування на підприємстві. Стратегічне планування розвитку підприємства. Бізнес-планування сутність, призначення, структура. Етапи планування, прогноз, прогнозування розвитку підприємства. Принципи прогнозування, принципи і методи планування, стратегічне планування та його функції. Види стратегій, оперативне планування та його види. Бізнес-план, структура бізнес-плану, види бізнес-планів.

[3],[6],[8],[9],[11],[13],[14],[15],[16],[19],[20],[22]

Тема 8 Ефективність розвитку підприємства

Теоретичні основи ефективності розвитку підприємства в ринкових умовах. Напрями оцінки ефективності розвитку підприємства. Концептуальні підходи щодо визначення ефективності управління підприємством. Напрями підвищення ефективності управління. напрями оцінки ефективності розвитку підприємства. Економічна ефективність, соціальна ефективність, фактори економічності підприємств. Показники ефективності підприємства.

[3],[6],[7],[9],[11],[13],[14],[15],[16],[19],[20],[22]

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид заняття	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			Годин				
			Лек	Лаб	Пр.	СРС	
1	Лекція 1	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	2				
	Практичне заняття 1	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства			2		3
	Самостійна робота 1	Робота на НПП				10	2
2	Лекція 2	Характеристика процесів управління розвитком підприємств та їх класифікація	2				
	Практичне заняття 2	Характеристика процесів управління розвитком підприємств та їх класифікація			2		3
	Самостійна робота 2	Робота на НПП				10	2
3	Лекція 3	Фактори впливу на розвиток підприємства	2				
	Практичне заняття 3	Фактори впливу на розвиток підприємства			2		3
	Самостійна робота 3	Робота на НПП				10	2
4	Лекція 4	Ресурсне забезпечення розвитку підприємств	2				
	Практичне заняття 4	Ресурсне забезпечення розвитку підприємств			2		3

	Самостійна робота 4	Робота на НПП				10	2
5	Лекція 5	Управління розвитком кадрової складової підприємства	2				
	Практичне заняття 5	Управління розвитком кадрової складової підприємства			2		3
	Самостійна робота 5	Робота на НПП				10	2
6,7	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				5	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 – 75 год			10	-	10	55	35
8	Лекція 6	Управління розвитком інформаційних ресурсів підприємства	2				
	Практичне заняття 6	Управління розвитком інформаційних ресурсів підприємства			2		3
	Самостійна робота 6	Робота на НПП				10	2
9,10	Лекція 7	Прогнозування і планування на підприємстві	4				
	Практичне заняття 7	Прогнозування і планування на підприємстві			4		6

	Самостійна робота 7	Робота на НПП				20	4
11,12	Лекція 8	Ефективність розвитку підприємства	4				
	Практичне заняття 8	Ефективність розвитку підприємства			4		6
	Самостійна робота 8	Робота на НПП				20	4
13,14	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				5	
	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
<i>Всього за змістовний модуль 2 – 75 год</i>			10	-	10	55	35
<i>Екзамен</i>							30
<i>Всього з навчальної дисципліни – 150 год.</i>							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. В чому полягає сутність поняття "розвиток підприємства"?
2. В чому полягає сутність та відмінність адаптаційного розвитку та біфуркаційного?
3. В чому полягає сутність і зміст самоорганізації, стаціонарності і гомеостазу процесів розвитку в економічних системах.
4. В чому відмінність еволюційного та революційного розвитку? Наведіть приклади.
5. Назвіть складові процесу розвитку підприємств.
6. В чому полягає ієрархічність форм реалізації організаційного розвитку?
7. Які фактори впливають на розвиток підприємства?
8. Які фактори забезпечують ефективність комунікацій в процесі управління розвитком підприємства:
9. Назвіть методики оцінки параметрів розвитку підприємств.
10. В чому сутність та зміст організаційної діагностики?
11. Яка послідовність і зміст основних етапів діагностики розвитку підприємств?
12. Назвіть відомі моделі розвитку підприємства та обґрунтуйте їх вибір.
13. Що таке зовнішнє середовище господарювання?
14. Що таке макросередовище господарювання?
15. Що таке мікросередовище господарювання?
16. Хто такі постачальники?
17. Хто такі посередники?
18. Що таке конкуренція?
19. Який вплив на діяльність підприємства органів влади?
20. Який зміст економічних факторів макросередовища?
21. Який зміст екологічних факторів макросередовища?
22. Який зміст політичних факторів макросередовища?
23. Види економічних ресурсів та їх характеристика.
24. У чому різниця між поняттями ресурси підприємства та ресурсний потенціал?
25. Які складові ресурсного потенціалу?
26. Які чинники, що обумовлюють рівень використання ресурсного потенціалу?
27. Основні напрями підвищення ефективності ресурсного потенціалу підприємства.
28. Що характеризує середньооблікова чисельність штатних працівників і як вона розраховується?
29. Якими показниками вимірюється інтенсивність обороту (зміни) кадрового складу підприємства?
30. Як визначається фонд робочого часу працівників?

31. Розкрийте сутність показників ефективності використання трудових ресурсів підприємств туристичного бізнесу.
32. У чому полягають відмінності між погодинною та відрядною формами оплати праці?
33. Охарактеризуйте системи відрядної форми оплати праці.
34. Що ви розумієте під словом “комунікація”?
35. У яких сферах виникають комунікації? Відповідь продемонструйте на прикладах.
36. Яка відмінність між формальними та неформальними комунікаціями?
37. Які особливості горизонтального комунікаційного процесу?
38. Назвіть складові елементи процесу комунікацій.
39. З яких етапів складається цей процес?
40. Що ви розумієте під поняттям “шуми” у процесі комунікацій? Наведіть види та приклади.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Що таке інформація? Наведіть відому вам класифікацію інформації.
2. Наведіть визначення поняття “документація”. За якими ознаками класифікують документацію?
3. Що таке діловодство? Які його основні функції?
4. Які системи діловодства вам відомі? Поясніть назви цих систем на прикладах.
5. Які служби на підприємстві займаються діловодством?
6. Що таке графіки? З яких елементів вони складаються? Яке їхнє основне призначення?
7. Які групи графічних засобів вам відомі? Наведіть приклади. Поясніть та зобразіть хронодіаграму.
8. Які задачі вирішує стратегічне планування на підприємстві?
9. Які основні методи планування використовуються при розробці стратегії розвитку підприємства?
10. Назвіть види стратегій та їх характеристики.
11. Опишіть етапи розробки стратегічного плану.
12. Як організується виконання завдань стратегічного плану?
13. Що таке бізнес-планування?
14. Які завдання вирішуються у процесі бізнес-планування?
15. Які складові бізнес-планування?
16. Які методики розроблення бізнес-плану ви знаєте?
17. Яка інформація необхідна для розроблення бізнес-плану?

18. Які організаційні підходи існують при розробленні бізнес-плану?
19. Які стадії проходить процес розробки бізнес-плану?
20. Які дії передбачає реалізація початкової стадії розробки бізнес-плану?
21. Які дії виконуються на стадії розроблення бізнес-плану?
22. Які дії необхідно виконати на стадії просування бізнес-плану?
23. Які стадії виокремлюють у процесі розробки бізнес-плану для започаткування нового та існуючого бізнесу?
24. Які функції прибутку?
25. З яких частин складається балансовий прибуток?
26. Які є платежі з прибутку підприємства до бюджету?
27. Як розподіляється прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства?
28. Система показників рентабельності.
29. Як визначається рівень рентабельності?
30. Як визначається норма рентабельності?
31. Шляхи збільшення прибутковості.
32. Як визначається прибуток від реалізації товарної продукції (робіт, послуг)?
33. Як визначається прибуток від іншої реалізації?
34. Що включає прибуток від позареалізаційних операцій?
35. На які цілі використовується чистий прибуток?
36. Які види прибутку бувають?
37. Яке значення у формуванні прибутку відіграють витрати? Які вони бувають?
38. Яким чином відбувається формування прибутку від операційної діяльності?
39. У чому полягає сутність основних понять операційного аналізу?
40. Як розраховується точка беззбитковості?

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Жариков О. Н. Системный подход к управлению [Текст] : учебн. пособ. для вузов / О. Н. Жариков, В. И. Королевская, С. Н. Хохлов ; под ред. В. А. Персианова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 62 с.
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком [Текст] : навч. посібн. / С. М. Ілляшенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми : Університетська книга ; Княгиня Ольга, 2005. – 324 с.
3. Мельник Л. Г. Фундаментальные основы развития / Л. Г. Мельник. – Сумы : ИТД "Университетская книга", 2003. – 288 с.
4. Пономаренко В. С. Стратегічне управління розвитком підприємства [Текст] : навч. посібн. / В. С. Пономаренко. – Х. : ХДЕУ, 2002. – 639 с.
5. Пономаренко В. С. Стратегічне управління розвитком підприємства : навчальний посібник / В. С. Пономаренко, А. І. Пушкар, О. І. Тридід. – Х. : Вид. ХДЕУ, 2002. – 640 с.
6. Пригожин А. И. Методы развития организаций / А. И. Пригожин. – М. : МЦФЭР, 2003. – 864 с.
7. Раєвнева О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі : монографія / О. В. Раєвнева. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. – 496 с.
8. Ястремська О. М. Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства [Текст] : навч. посібн. / О. М. Ястремська, Г. В. Верещагіна, К. В. Тонева та ін. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 388 с.

Допоміжна:

9. Gutkevych S., Zavadskyh Investment strategy of agrarian sector / С. Гуткевич, Г. Завадських // Інтелект ХХІ, 2015 №1.- С.70-76.
10. Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О., Лисак О.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник. / Л.О. Болтянська, Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с.
11. Андрєєва Л.О. Ідентифікація стратегічної поведінки сільськогосподарських підприємств / Л.О. Андрєєва // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2013. – № 4 (24). – С. 13-19.
12. Андрєєва Л.О. Моделювання конкурентоспроможності продукції / Л.О. Андрєєва // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. – № 3 (27). С. 57-59.
13. Андрєєва Л.О. Системний аналіз організації / Л.О. Андрєєва // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. – № 2 (18), том 5. – с. 7-14 (374 с.)

14. Андрєєва Л.О. Стратегічне планування – фундамент довгострокового бізнесового благополуччя / Л.О. Андрєєва // Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2011. - № 4– С. 32-41.
15. Андрєєва Л.О. Удосконалення методичного забезпечення стратегічного планування діяльності підприємства / Л.О. Андрєєва, Л.О. Болтянська, М.І. Грицаєнко та ін. // Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: Монографія. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 272 с. – С. 5-57.
16. Андрєєва Л.О., Лисак О.І. Методичні аспекти стратегічного розвитку підприємств/ Л.О. Андрєєва, О.І. Лисак // Науковий журнл «Бізнес-інформ», № 6, 2016 – С. 227-231.
17. Болтянська Л.О. Від вибору бізнес-ідеї до її реалізації //Л.О.Болтянська, В.М. Тебенко //Збірник наукових праць ТДАТУ (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої.- Мелітополь 2017. С. 20-27 (Index Copernicus)
18. Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. /А.С.Коноваленко, Л.О.Болтянська, Д.М. Трачова та інш. - Мелітополь.: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2017 – 278с.
19. Завадських Г.М. Передумови підвищення ефективності управління підприємствами АПК України / Г.М. Завадських // Науковий економічний журнал – “Інтелект ХХІ”.- 2015.- №3.- С. 22-26.
20. Модель розвитку галузей економіки України / Гуткевич С.О., Завадських Г.М., Дунда С.П., Котков С.В. та ін. / за ред. д.е.н. проф. Гуткевич С.О.// Монографія.- Київ:НТУУ “КПІ”, 2011.- 472 с.
21. Науково-прикладні основи ефективного розвитку аграрного сектору економіки: монографія. / Андрєєва Л.О., Болтянська Л.О., Грицаєнко М.І., Завадських Г.М., Педченко Г.П.– Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2014. – 271 с. (3,1/15,7ум.др.ар.)
22. Стратегія розвитку: інвестиційний вимір. Монографія / С.О. Гуткевич, Завадських Г.М., М.І. Пугачов, О.Г. Занозовська / за ред. проф. Гуткевич С.О.- Харків: Вид-во “Діса-плюс”, 2016.- 162 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
4. Internet.